

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

จังหวัดบึงกาฬ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2554 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2554 โดยแยกการปกครองจากจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 8 อำเภอ 53 ตำบล 615 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 16 เทศบาลตำบล และ 43 องค์การบริหารส่วนตำบล พื้นที่ 4,305 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,690,625 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 751 กิโลเมตร ปัจจุบันจังหวัดบึงกาฬมีพันธกิจที่จะเตรียมการยกระดับเป็นเขตเศรษฐกิจใหม่และเขตเศรษฐกิจพิเศษอีกด้วย

จังหวัดบึงกาฬ ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาทั้งปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย และการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคซ้ำซาก โดยปัญหาภัยแล้งมีความรุนแรงในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานและห่างไกลแหล่งน้ำโดยเฉพาะน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน หากปีใดมีภาวะฝนทิ้งช่วง ปัญหาขาดแคลนน้ำจะทวีความรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ในช่วงฤดูฝนจะประสบกับภาวะอุทกภัยประจำทุกปี ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากพายุฝนตก ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม ถึง วันที่ 1 สิงหาคม ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมขังในหลายพื้นที่เป็นเวลานาน พื้นที่เกิดอุทกภัย 8 อำเภอ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนกว่า 100,000 คน และในปี พ.ศ. 2560 ประสบภัยแล้งในบริเวณอำเภอพรเจริญ พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังได้รับความเสียหาย 3,000 ไร่ เนื่องจากฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน นอกจากนี้ในช่วงฤดูฝนจะประสบกับภาวะอุทกภัยเป็นประจำ โดยพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2558-2560 จังหวัดบึงกาฬเกิดปัญหาอุทกภัยขึ้นทุกปี ปีละ 2-3 ครั้ง รวม 8 ครั้ง พื้นที่ที่ประสบปัญหารวม 155 หมู่บ้าน ใน 8 อำเภอของจังหวัด ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจร ณ จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561 มอบหมายให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ศึกษารายละเอียดแหล่งน้ำ และแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ เพื่อจัดเข้าแผนงานบูรณาการบริหารจัดการน้ำของประเทศต่อไป สทนช. ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการวิเคราะห์แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ จึงได้บรรจุโครงการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวจัดเข้าแผนการศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการศึกษาแผนบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดทำแผนหลักบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ และแผนหลักการแก้ไขปัญหาระบบน้ำเฉพาะพื้นที่ รวมถึงพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้สอดคล้องตามเป้าหมายและกลยุทธ์ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน เพื่อนำไปสู่การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง สร้างความมั่นคงด้านน้ำภาคอุปโภค บริโภค พัฒนาคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐานรวมถึงการบริหารจัดการพื้นที่ต้นน้ำ ดิน ป่าไม้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งมิติวิศวกรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อจัดทำแผนหลักแบบบูรณาการ (Integrated Master Plan) โดยวิเคราะห์สภาพพื้นที่ปัญหาในเชิงลึกให้สอดคล้องตามเป้าหมายและกลยุทธ์ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

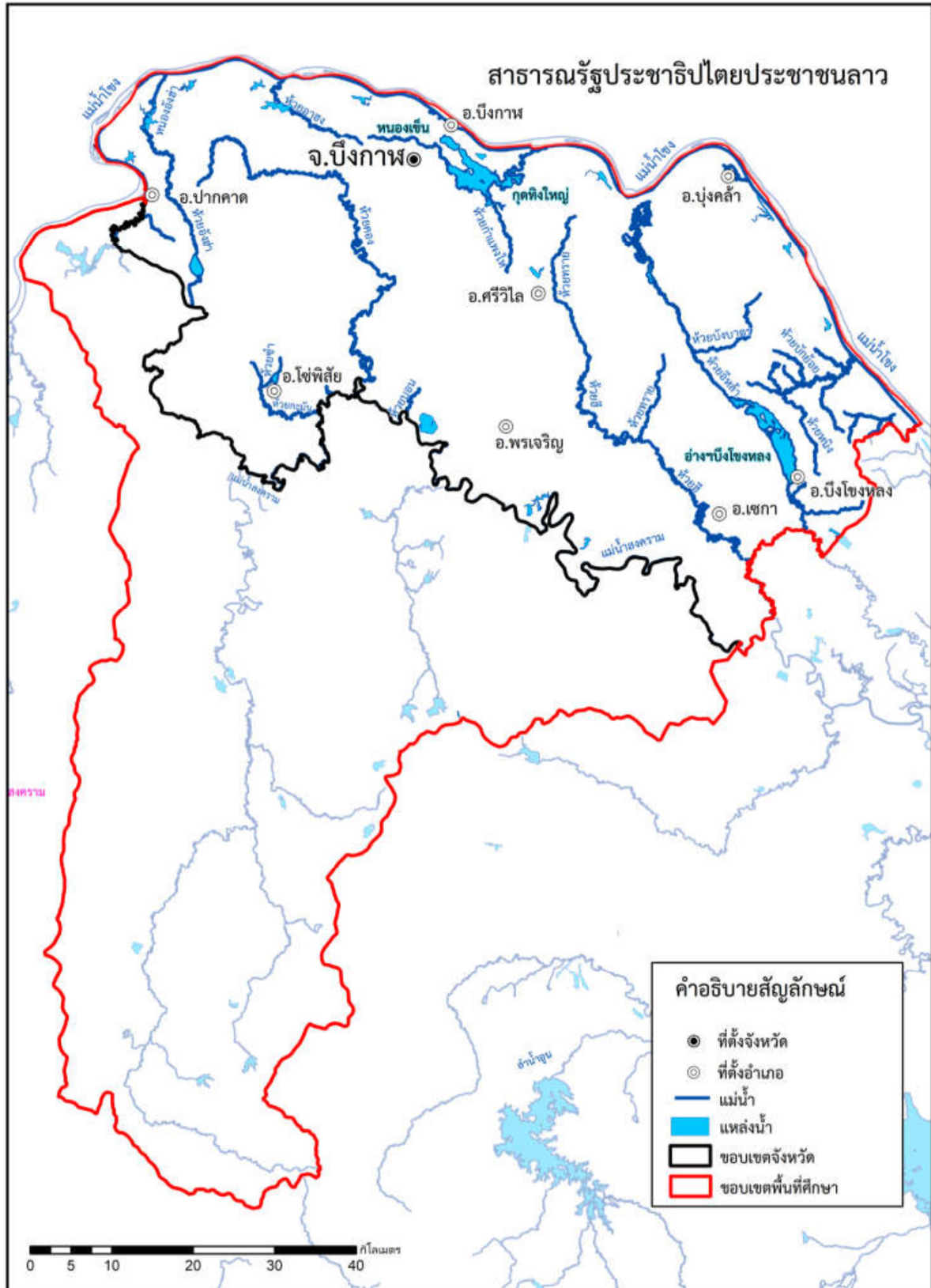
1.3.2 เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาบึงหรือหนองน้ำธรรมชาติที่มีศักยภาพของจังหวัดบึงกาฬ จำนวนไม่น้อยกว่า 5 แห่ง

1.3.3 เพื่อศึกษาจัดทำรายงานวางโครงการเบื้องต้น สำหรับโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วนตามแนวทางการแก้ปัญหาตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน อย่างน้อย 5 โครงการ

1.3.4 เพื่อรวบรวมจัดทำฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) แผนที่ประกอบและแผนงานโครงการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 โดยแสดงผลการประเมินทั้งในภาพรวมและรายโครงการ และจัดทำแผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ช่วงปี พ.ศ. 2566 – 2570 โดยแสดงกระบวนการวิเคราะห์ กลั่นกรอง จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนโครงการ และจัดทำกรอบการดำเนินการ ช่วงปี พ.ศ. 2571-2580

1.4 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมจังหวัดบึงกาฬ ดังรูป 1.4-1 และพื้นที่ข้างเคียงที่มีผลเกี่ยวเนื่อง หรือมีผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพื้นที่ลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องสำหรับการพัฒนาโครงการที่มีโครงข่ายเชื่อมโยงกัน รวมถึงพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนา

รูปที่ 1.4-1 ขอบเขตการศึกษาเบื้องต้นโครงการศึกษาแผนบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ

1.5 แนวทางการศึกษา

แนวทางการศึกษาโครงการแผนบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ โดยทบทุนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ศึกษาโครงการที่ผ่านมา และแผนการพัฒนาในอนาคตรวมถึงพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดยคำนึงถึงการลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง สร้างความมั่นคงด้านน้ำภาคการผลิต ภาคอุปโภคบริโภค จัดการคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งมิติวิศวกรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบโดยคำนึงถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของพื้นที่ และประเด็นปัญหาอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2560 แนวทางพัฒนาภูมิภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัด โดยมีรายละเอียดแนวทางการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นและเนื้อหาที่สำคัญ ดังนี้

- 1.5.1 ด้านแผนหลักแบบบูรณาการเพื่อบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง (Integrated Master Plan)
- 1.5.2 ด้านแผนการพัฒนาระบบ หรือหนองน้ำธรรมชาติที่มีศักยภาพของจังหวัดบึงกาฬอย่างน้อย 5 แห่ง
- 1.5.3 ด้านการศึกษารายงานศึกษาวางโครงการเบื้องต้น อย่างน้อย 5 โครงการ
- 1.5.4 จัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร MIS และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS ของพื้นที่ศึกษา
- 1.5.5 ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ มวลชนสัมพันธ์ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 1) การสร้างการรับรู้ผ่านสื่อและการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ
 - 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน